

Landskap: SKÅNE Upptecknat av: Njell Hagberg
 Härad: FROSTA Adress: _____
 Socken: S. RÖRUM Berättat av: Johan Nilsson
 Uppteckningsår: _____ Född år 1848 i S. RÖRUM

Uppteckningen rör	<u>Ölbrygd</u>	<u>1</u>
	<u>Plejlådansen</u>	<u>2.</u>
	<u>VÄVNING</u>	<u>3.</u>
	<u>Förning</u>	<u>4.</u>
	<u>Byahornet.</u>	<u>5.</u>
	<u>Gåjulaspöke</u>	<u>6.</u>
	<u>Påskreckans dagar.</u>	<u>7.</u>
	<u>Fastlagen</u>	<u>8.</u>
	<u>Mareringning</u>	<u>9.</u>
	<u>Lagsbrännvin</u>	<u>10.</u>
	<u>Tionde, Prästen, Klockaren</u>	<u>11.</u>
	<u>Hellnasköllsgille</u>	<u>12.</u>
	<u>Fattiga</u>	<u>13</u>

Skriv endast på denna sida!

2456.

Husförhör
Höstning
Torrvupptagning
Mörkesmad
Wäderleken
Vteckoräkning

14.

16

18

20

21

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14a

Landskap: *S. käne* Socken: *S. Rönn*

Fullständigt namn: *Johan Nilsson*

Född den *1848* på

(gård eller by)

i *S. Rönn*

Yrke: *F. J. Lantbrukare* (socken och landskap) Bisyssla:

Bosatt å följande platser:

(socken, landskap, tid)

Bor nu *Kyrbörs*

(gård eller by jämte postadress)

Faderns namn: född

Moderns namn: född

Sedan huru länge är släkten känd: a) fädernet? b) mödernet?

Närmare upplysningar om släkten:

(t. ex. inflyttning, yrken m. m.)

Sagesmannens barndom:

(el. upptecknarens)

(sysselsättning, syskon)

skolgång

Läsning:

(böcker, tidningar m. m.)

Resor:

Har sagesmannen sina hågkomster efter vissa personer? Vilka?

(el. upptecknaren)

Deltagande i föreningslivet:

Kommun. nämnd. utfr. m. m.

Förtroendeuppdrag:

Övriga upplysningar:

Död den

(år och dag)

Ant. av

Dessa uppgifter ha insänts av:

Pier Hagberg

(namn och fullständig adress)

år 1929

2456

1.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVÖlbrygd

Ölbrygd

I bryggeket lades pinnar i kors på bottnen och långhalm lades över pinnarna. På halmen hölls rostet, d.v.s. malt som vattendragits över natten. Vatten kokades upp i bykegrytan i köket och detta hölls över rostet och fick rinna genom det 3-4 gånger, samt kokades upp mellan varje gång, så att det var kokhett, när det slogs över rostet. På kvällen hölls drickat i en stor kopparkittel och jäst slogs på. Jästen fick man på det sättet, att man med en enegren skummade av drickat, innan det slogs på kaggar. Dessa grenar torkades och användes till ~~brygd~~ nästa brygd. Det kallades "jär". Bottensatsen kallades "bärma" och användes ibland som jäst vid brödbakning.

Drickat förvarades på kaggar.

2456

2.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Plejladansen.

Plejladansen.

När logan var tom roade man sig med att smurra
"slagolen" runt och hoppa över den för var gång.

Detta kallades för plejladansen.

Skane
Frosta
S Rorun

2456
LUND UNIVERSITY
FOLKMINNESARKIV
1848 i S Rorun

Vävning.

Vävning.

Man vävde på sommaren och på vintern och väven skulle blekas på sommaren. Pigorna i byn tävlade då om vem som först kunde få ut vävräckorna om morgonen.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4.

Förning

Förning

Vid bröllop och ~~kyrk~~ begravningar /erde/ hade man förning med sig, bestående av en tjock risgröt. Denna skars i skivor och innan man begav sig iväg till kyrkan bjöds byalaget, som skulle följa den döde till graven, på smör, bröd, brännvin och en skiva gröt, som åts ur handen. Till gröten åts även gorånskakor.

Till stora gillen tog man med sig gröt, gorånskakor och lammlår. Efter måltiden skulle man ha ~~x~~ "grödsybar". Den kvinna som hade haft gröten med sig delade ut denna och kakorna till gästerna och värden på stället överlät värdskapet till hennes man, som delade ut suparna till gröten. Det kunde hända att tre förningar delades ut efter varandra. De kunde sitta timmavis efter måltiden och snapsa.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Byahornet.

Byahornet.

De tutade i byahornet vid snöskottning, om en
bro skulle lagas, om de skulle sälja av byallmän-
ningen och vid andra tillfällen, då något skulle
beslutas eller göras av byamännen gemensamt.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

6

Gå julaspöke

Gå julaspöke.

Man skulle klä ut sig så dant , att de ej
kända igen en och gå och hälsa på naboarna. Pojk-
karna togo på sig flickkläder och flickorna pojk-
kläder.

Löfven Skane
J.H. Franta
Sn. S. Rönner

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

7.
Capt. Ben Hagberg
Per. Johan i Nilsson
Jord 1848

Påskveckans dagar.

Påskveckans dagar.

Dagarna i påskveckan kallaades för fastlagsmåndag,
vetetisdag, askeonsdag, skärtorsdag, långfredag och
skitalördag. Denna dag företog man ej något särskilt ar-
bete, utan städade och gjorde i ordning foder o. dyl.
till kreaturen.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fastlagen

Fastlagen

Fastlagsmåndagen, d.v.s. dagen efter fastlagssöndagen, åt man vetebullar med varm eller kall mjölk.

Vetetisdagen / tisdagen i påskveckan/ åt man pannkaka eller plättar med sylt och grädde till middagen.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mareringning.

Mareringning

Helgmålsringningen kallades förr i tiden för
Mareringning /Mariaringning/. Den hölls på lördags-
kvällen, sedan arbetet var slut. Efter ringningen
klämtades en stund.

10.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lagsbrännvin

Lagsbrännvin.

Om någon ny åbo kom till byn skulle han vid snö-
skottningen bjuda på brännvin s. k. "lagsbrännvin", d.
v. s. han skulle bjuda hela laget.

De samlades hos honom, om han bodde i byn eller
i närheten. Kvinnan kom in med bröd och lade på bordet.
Brödet åto de till suparna.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tionde

Tionde

Prästen

Prästen skulle ha tionde , vilket bestod av var
tionde lamm, smör, korn , råg, lin, långhalm till tak-
täckningen, dagsverken och dagskörslor , t. ex. in-
höstning eller gödselkörning.

Klockaren

Klockaren skulle ha säd, lin och kofoder.
Tiondet kallades för "hellnasköll" /helgonsköld/. Bön-
derna sade, att de skulle betala "hellnaskölle".

2456

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIVHellnasköllsgilleHellnasköllsgille

Prästen lyste på i kyrkan , att den och den dagen
skulle han taga emot ~~X~~ tiondet. När så bönderna kommo
bjöd han dem på gille allt efter de kommo. De fick kokat
fläsk, bröd och soppa. Detta gille kallades för "hellna-
sköllsgille" /helgonsköldsgille/.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fattiga

Fattiga

De fattiga fick bröd, som delades ut av ledamöter i fattigvårdsstyrelsen. Detta bröd skulle bönderna skjuta samman. Om julen gingo de omkring och fick då mat i stugorna och bröd med sig hem. Även vid påskan gick de fattiga omkring och tiggde. Då fick de påskägg.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Husförhör

Husförhör

Strax sedan jag gått och läst var jag med på ett par husförhör innan de kommo ur bruk. De hölls i bonnastugorna. Några i taget kallades fram och förhördes i katekesen och fick läsa i Nya Testamentet. Av de unga fordrade prästen, att de skulle kunna en del utantill.

Prästen hade även kyrkoböckerna med sig och räknade upp dem. När han kom till en torpare, som hade ~~en~~ många barn, brukade prosten Wingren säga: "jaha, nu kommer vi till den långa raden." Själv hade prosten ~~känt~~ rätt

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

många barn, av vilka en var blind och halt. Prästen var mycket fruktad för sitt häftiga lynne, men en gång tänkte torparen att han skulle ge prästen tillbaka och sade: "Ja, det är en lång rad, men det finns ingen blinger eller lytter". Prästen blev den gången snopen och framstammade förläget:

"Ja, jag har rätt många också, men det är bara en som är blind och lytt."

På somliga ställen bjödo de prästen ~~på~~ och grannarna på mat efter förhöret, men så var ej fallet här i byn, utan det var utanför byn.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVHöstningHöstning

Arbetet började vid femtiden då de fick smör och bröd. Sedan gick de ut till vångarna och arbetade. Vid 7 - $\frac{1}{2}$ 8 kom kvinnan ut till dem med "davra" d.v.s. andra frukost, som i allmänhet bestod av smör, bröd, mjölk, ärtsoppa och kokt fläsk.

Sedan höll de på till middag klockan tolv. Då fick de stekt fläsk eller kött och potatis till huvudrätt, samt risgröt till efterrätt. Därefter var det en timmes rast. Vid 4 - 5 tiden åto de merafton, bestående av smör

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

och bröd, äggkakor och stekt fläsk. När lingonen voro mogna på hösten fick de surt lingonmos, mjölk och grovt bröd utan smör. Längre fram i tiden åto de kaffe, bröd och smör, men nu består mer~~af~~ten av kaffe och vetebröd.

8 - $\frac{1}{2}$ 9 slutade arbetet i allmänhet. Det växlade dock något - man slutade med solens nedgång. När de kommit hem fick de kokta päror, sill och drickablandning. Sedan omedelbart i sängen. Det var inte tid att stå ute på "gaderna" som nu.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Torvupptagning

Torvupptagning

Torvupptagningen var egentligen det första vårarbetet och ansågs därför en smula högtidligt. Klockan sex fick de kaffe och vetebröd och så bar det ut till mossen. Vid $\frac{1}{2}$ 8 tiden kom kvinnan med frukosten - kokt fläsk med senap, skulle de ha. Middagen åt de ganska tidigt, tidigast 11, oftast $\frac{1}{2}$ 12, men tolv ansågs sent. Till middagen skulle det vara bra mat, t. ex. bruna bönor och risgröt, eller kalvstek och risgröt. Risgröten var en stående rätt. En

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Karl var hemma och körde för kvinnan , som skulle ut med ~~maten~~
maten. Hon hade en duk med och dukade på ~~marken~~. De ~~VIX~~
vilade middag rätt länge - ungefär en och en halv timme.

På skjutsen tog hon även med ~~mera~~ftonsmålet - smör
och sött bröd, hemmalagad korv och vardera två kokta ägg.

Karlarna fick brännvin till middag och merafton.

Klockan sju slutade de , men vad ~~de~~fick till kvällen
vet jag ej - pärer och sill var dock för simpelt.

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mörkesmad

Mörkesmad

Om vintern åt de mörkesmad i skymningen. Detta mål
åts i mörkret utan att ljus tändes och bestod av flott
och bröd eller fläsk och bröd. Dessutom hade de dricka-
det stod alltid i ett stort krus på bordet. Sedan lågo
de en halv timme ungefär och "vilade mörke".

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Väderleken.

Väderleken.

En gumma brukade säga:

Om det regnar sjusovaredagen / 27.7 / blir det
regn sju veckor, och regnar det Botvid / 28.7/ också
blir det ingen bot vid det.

22

2456

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Veckoräkning.

Veckoräkning.

Den vecka, som hade gått, kallades för

"ugan inge vor" / veckan inne var/.

Register

- Olbyggt — s. 1. Vechoräkning — s. 22.
Plejladansen — s. 2.
Värning — s. 3.
Förning — s. 4.
Byahornet — s. 5.
Gå julaoöke — s. 6.
Påskveckans dagar — s. 7.
Fastlagen — s. 8.
Marseringning — s. 9.
Lagsbrännvin — s. 10.
Tionde-prästen — klockaren — s. 11.
Hellnashöllsgille — s. 12.
Fattiga — s. 13.
Husfröken — s. 14 - 15.
Höstning — s. 16 - 17.
Torvvyrtagning — s. 18 - 19.
Mörkesmat — s. 20.
Väderleken — s. 21.